

drag, foarte apropiat, îmi revăd familia, rudele, îmi amintesc de copilărie". Cucerit de originalitatea regizorului în reevaluarea contemporană a clasicii, după ce vede *Regele cerb* și *Femeia șarpe* de Gozzi, Mel Gussow de la „New York Times” inventează un termen care va face vogă: *noul fabulism*, „un amalgam de genuri de spectacole, celebrând teatralitatea însăși, în care se întâlnesc măștile, amestecul de teatru asiatic cu arome de commedia dell'arte, stiluri diferite de interpretare actoricească și muzicală”. Cartea păstrează imagini memora-

bile nu numai ale spectacolelor, dar și ale spectacolului Andrei Șerban. Într-un captivant capitol, un jurnal de repetiții la *A 12-a noapte* ne face să vedem cum se naște „acel amestec de modern și epocă”, „festinul vizual foarte eclectic și postmodernist”, care este pecetea stilului lui Andrei Șerban.

Cele 200 de pagini de comentariu, la care se adaugă o cronologie a montărilor realizată de redactorul cărții, criticul Irina Coroiu, ne dau dimensiunea anvergurii acestui des-

tin artistic strălucit. Volumul informează, instruieste, dar și inspiră. El transmite în subtext mesajul secret al acestui creator: „...teatrul de azi e prins în capcana unei camere fără ferestre, iar noi stăm în noroi, revoltându-ne și plângându-ne fără să înălțăm ochii. Am credința că arta are menirea de a ne limpezi câte ceva despre existența noastră, nu doar de a ne stârni îndoieli. E prea puțin. Artă ar trebui să observe zidul carcerii, dar și ferestruica din el”.

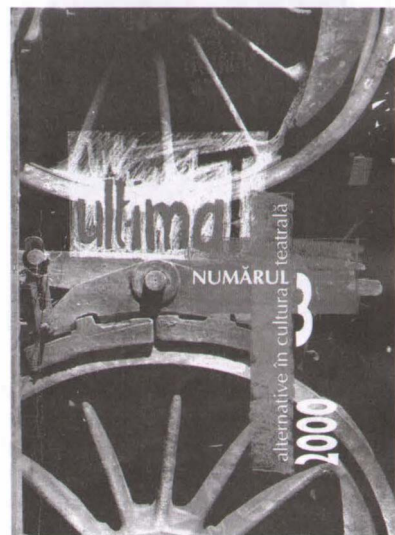
Ludmila Patlanjogu

Antiteze cu teză

Clou-ul numărului 3/2000 al revistei „UltimaT” (editată la Târgu-Mureș de Fundația Dramafest și având ca subtitlu „alternative în cultura teatrală”) este o anchetă. Demonstrația și calculele sunt făcute în sprijinul proiectului Fundației Dramafest de a înființa, la București, un teatru, Teatrul Direkt, care să promoveze piesele scrise în ultimii cinci ani și negratulate cu atenția cuvenită. Totuși, citind tabelele publicate de revistă, mă întreb dacă nu cumva procesele în favoarea textului nou nu ar mai scădea în cazul în care am elimina din cursă piesele cu valoare mai modestă. Dacă este așa, ce va face Teatrul Direkt: va monta orice, numai text nou să fie? La urma urmei, acesta nu înseamnă obligatoriu scriitură izbită, originală, teatrală. Iar, pe deasupra, talentul nu poate fi comandat, nici măcar educat. Pe de altă parte, text bun nu presupune și spectacol bun. Atunci, la ce... bun? Poate măcar o să se promoveze, în sfârșit, piesele premiate de UNITER și de alte concursuri de dramaturgie contem-

porană autohtonă (de exemplu: „Camil Petrescu”), texte pe care descoperitorii lor aproape că le-au uitat.

Ce altceva mai cuprinde „UltimaT”? Un grupaj foarte captivant de articole despre telenovelă, cu frânturi de declarații ale unor iubitori ai genului (cum a început și cum continuă „nebunia cu telenovelele” în România și *abroad*, care îi este publicul, cum este el atras și menținut, clișee, locuri comune, valori promovate). Articole substanțiale (unele excelează mai ales prin lungime și mai puțin prin conținut), împărțite pe subcapitole, cu note de subsol și bibliografie la final, cu titluri lungi, savante): Miruna Runcan, „Simulanții, simulacrele, teatrul sau despre criza de identitate ca plăcere paradoxală”; Saviana Stănescu, „Insemnările unei școlărițe (câteodată) cumiți ori dramaturgul – animal de curte sau de mină? – pseudo jurnal bochumist –”, articol bogat în informații și plăcut la lectură care vorbește despre experiența de cursant a autoarei la un stagiu de dra-

maturgie în Germania. Nu în ultimul rând, câteva impresii ale lui Theodor-Cristian Popescu, într-un stil concentrat, dar convingător, dintr-o vizită la New Museum for Contemporary Art și DIA Center for Contemporary Art din New York, despre artă *versus* tehnologie. Mai sunt dialoguri, mici recenzii, traducerea în engleză a materialelor considerate mai importante. Grafica sporește simțitor atractivitatea revistei.

Mirona Hărăbor

Măști

Numărul 612 (iunie 2000) al revistei italiene de „teatru, balet, muzică, operă, film, arte vizuale”, pe care am mai prezentat-o cititorilor noștri și la alte apariții, oferă un

nou fascicol din istoria (începută cu câteva luni în urmă) măștilor de teatru renascentiste, cunoscute mai cu seamă din tradiția commediei dell'arte. Este acum rândul personajului numit Dosseno (mai puțin familiar nouă), caracterizat, fizic, prin urînenie - e cocoșat și negricios -, și, spiritual, prin lăcomie și viclenie. El este înfățișat,

foarte plastic, pe o planșă din carton gros, detașabilă, pe care cititorul revistei o poate colecționa, alcătuindu-și, de la un număr la altul, un insolit album. „Scrisoarea deschisă” pe care, de un an și ceva încoace, Mario Mattia Giorgetti, directorul revistei, o adresează celor mai felurite personalități din teatrul italian, îl are acum ca desti-

natar pe Paolo Poli, actor a cărui artă e ilustrată și prin fotografii din câteva roluri (ca de obicei, e la înălțime documentația iconografică a periodicului, asigurată de Ambrogio Paolinelli). Tot conducătorului revistei îi aparține și articolul de la rubrica „Dezbateri”, intitulat *Teatru de război*, pornind de la conflictul fratricid din Iugoslavia învecinată și invitându-i pe cititori la intervenții pe tema misiunii teatrului în timp de război. „Documentele Sipario” îi sunt dedicate lui Nino Besozzi, în cadrul unui „serial” urmărind să reconstituie ultima jumătate de secol (teatral) prin înfățișarea personalității câte unui mare actor. O masivă secțiune a numărului este dedicată „listării” (cu precizarea în detaliu a programului)

festivalurilor de teatru, muzică și balet din Italia, foarte abundente în această vară. În fine, două texte de teatru - *Patria Potestà* (*Patria Potestà*, în italiană, *Potestad*, în spaniolă) de argentinianul Eduard Pavlovsky, scrisă în 1985 și jucată în numeroase țări, și *Să-ți uii Tatăl* (*Dimenticare il Padre*) de italianul Angelo Mancuso, scrisă în 1999 și până acum inedită - încheie această apariție de vacanță (în Italia stagiunea se încheie mai devreme decât la noi) a revistei „Sipario”. O revistă care, prin calitatea conținutului, dar și a aspectului grafic, rămâne una dintre cele mai importante publicații europene de arta spectacolului.

A.G.

Estul care și-a pierdut nordul

George Banu a întreprins o analiză aprofundată a ofertei teatrale venite din estul Europei, pe care a publicat-o în numărul 64 al revistei sale „Alternatives Théâtrales”, sub titlul „Estul dezorientat”. Caietul, elegant și bogat ilustrat, începe și se încheie cu două abordări sintetice de finețe ale lui George Banu însuși. Prima, *Încercările libertății*, este un eseu sistematizator și explicativ al tendințelor actuale din teatrul est-european. El sesizează contradicția dintre dorința de sincronicitate modernistă și criza de identitate care se rezolvă în valorificarea tradițiilor vernaculare și în propunerile de teatru ritual. George Banu are poziția cea mai bună pentru a sesiza atât diferențele cât și confluentele. În Est, spune el, teatrul nu se putea sustrage imperativelor necesității, îndeosebi aceuia de a sprijini rezistența intelectuală, în timp ce în Vest teatrul nu interesează decât în măsura în care raportarea la real aduce cu sine o noutate în plan estetic. Analiza psihologiei regizorilor care au revenit să lucreze în țările lor după căderea comunismului este pătrunzătoare, cu distincții și nuanțări necesare. Observația că autoritatea regională în Est este contaminată de autoritarismul politic ar trebui completată cu aceea că tehnica spectacolelor propagandistice de masă a avut o influență până și asupra demersurilor teatrale „disidente”. Esul concluziv, *Iarna nemulțumirii noastre*, oferă o perspectivă îngrijorată asupra destinului teatrului, datând din

vremuri de restriște, când deschiderea revoluționară părea încă imposibilă. George Banu întreprinde o simpatcă hermeneutică a „șopârelor”, analizează tehnica recursului la clasici și raporturile ambigue ale artistului cu Puterea.

Între aceste două eseuri sunt incluse numeroase intervenții, expuneri și puncte de vedere ale unor oameni de teatru din Est, precum și eteroclitice dialoguri Est-Vest. Împărțirea materialelor este oarecum derutantă. Perspectivele estice sunt grupate în două secțiuni distincte: *Opinii invitate* și *Vedere din interior*, cu toate că nu există diferențe de abordare. Aceasta sugerează o jenantă ierarhizare: primii au fost chemați să-și spună părerile, ultimii s-au aflat, chipurile, în treabă. Intervenițiile luate esticilor de către vestici sunt grupate sub titlul *Priviri din exterior*, cu toate că ele înregistrează doar părerile esticilor, interlocutorii vestici nefăcând altceva decât să le consemneze conștiincios, fără a amorsa vreun schimb real de idei. Oamenii de teatru din Est se autoanalizează cu dureroasă luciditate, care, o știm de la Camil Petrescu, declanșează drama. Ei compară „fără umilință și fără mândrie” calitatea înaltă a teatrului lor de altădată cu degingolada provocată de modificarea bruscă a criteriilor de evaluare. Cu toții sunt convinși de necesitatea reinventării fenomenului teatral, în condițiile unei noi înțelegeri a noțiunii de performanță, dar obsesia supraviețuirii de la o zi la alta și a conservării

formelor și formulelor îndrăgite le paralizază inițiativele radicale.

Lectura caietului este, cu excepția unor informații de detaliu, plicticoasă. Se deplânge la nesfârșit precaritatea financiară, se afirmă cu patos ba perfectă continuitate cu spiritul european, ba ireductibilele diferențe culturale, care ar avea darul să aducă, din Est, bătrânei Europe un *frisson nouveau*. Aerul de dare de seamă migăloasă, combinată cu cerere implicită de sponsorizare, arată mai puțin o „dezorientare” a Estului, cât o cantonare a lui în managerial. Puține schimburi de idei ridică dezbateră în zona conceptelor teatrale, preferându-se lamentarea în fața fenomenelor de degradare și dezgust față de servituțiile economice. Esticii din volum se pretind niște intelectuali subțiri, defavorizați de capitalismul sălbatic, dar arată foarte pragmatici, atenți la cașcavalul din ciocul corbului și pricepuți să prindă cioara de pe gard, chiar fără să lase vrabia din mână. Nimeni nu neagă realitățile economice dure cu care se confruntă Estul, dar așa cum din bunele sentimente se face literatura proastă, din plângerile justificate se face eseistica plicticoasă.

Adrian Mihalache

